

За изселването на жителите на село Шишманово и построяването на язовир Искър

Велика Миткова: О, па ние бехме три хиляди жители. Още петдесет и четвърта година сме се дигнали, още тогава бехме три хиляди жители. Това бе град.

Хр. Н.: Болница са правили там.

Велика Миткова: Болница беха почнали. Имахме читалище, имахме кино, имахме всичко. И беха почнали болница да правят, и като казаха, че... Шото то се говореше от по-рано, „ше ни изселват, ше ни изселват“, ама нали никой не верваше. Викат „а, глупости, ше ни изселват“. И като почнаха да строят язовиро, вече хората поннаха да се плашат. И спреха болницата, не дадоха да се дострои. Тва бе почната голема болница да се прави.

Хр. Н.: А как ви казаха, че ще ви изселят?

Велика Миткова: Е, па идваха у общината хора от София. Говореха къде да се изселваме, къде какво да праиме.

Хр. Н.: Обезщетения?

Велика Миткова: Е, едни обезщетения. И преди вече, като се застрои язовиро, като се построи вече язовиро, дойдоха от София и събраха у общината хората от село. И там, е, некакъв от тех е държал реч, говорил, че ше изселват едни у Свищов, други - към Русе. Други, насам - натам. Кой къде има местò разпределено, там. Добре, ама наще, нашенци ходиха. Мъже се събраха, ходиха към Свощов и не харесаха там какво е местòто, и се отказаха. И като се отказаха наще да се изселват там, те казаха, ТКЗС-то със сто и десет къщи ше се изселят у Сунгурларе. Ам, къде беше това? Некакво, не чирпанско. Некъде беше, какво беше? Е то е към Бургас, ама коя околя беше? ТКЗС-то изселиха ги там, а за останалите казаха, кой къде намери, там да си купува. За нас тука четиресе къщи у Самоков, четиресе къщи у Ихтиман и останалите, да им се платят къщите от държавата и кой къде си намери, да си купи и да се изселва. И наще къщи не беха направени, не беха стегнати, мажеха се още. Ние есента на петдесе и четвърта година. Пролетта се изселиха тия, ТКЗС-то, за Сунгурларе, що отидоха.

И у селото бригади дойдоха, почнаха да развалят къщите. Турци, войници, развалят къщи. Ние бехме останали четиресе къщи на четирите краища на селòто. Не смееш да излезнеш вечер навън. (...) Е па, нема къщи, а има такива турци, има войници. Знаеш ли кой къде...

И после есента ние дойдохме тука. Едни къщи... На нас беше тая къща, на брат ми сега къде е. Имаше тавански стаи, майсторите живееха на таванските стаи. Беха тех стегнали и надолу бехме измазали къща, прозорци, сичко. А други къщи имаше неизмазани, не такава.

...

Ми ние целото лето стояхме там така, до есента. Летото ходехме да залесяваме натам към Ушите. Към Ново село това тия борчета там сме сичко садили ние. Цело лето сме залесявали. Щото немаше къде. Не давах да се сее нищо по нивите, да се работи. И есента водата, беа вече затворили там стената и водата почна да се пълни язовиро. И един тука стар дедо от село не искаше да се (изсели). Все викаше " Ае, ше ни изселят. До тука водата нема да дойде никога! До тук нема да дойде!". И си беше останал, и си стоя негде докъм Коледа. И водата дойдела. Дошла чак до неговата къща, до неговия двор. И той като вишъл, че водата идва до дворо, а синò му се беше тука изселил, той със бабата си седи на село у къшчата, и той, като видèл, че водата е вече влезнала у село, и зимал си камъчета. И днеска го сложи тука, утре гледа водата дошла ли е до камъчето. Премести по-натам. Водата като стигне до онова камъче, викал " А-а! Нема лъжа вече, тука водата дойде! До нас! Ай да си вървиме и ние по Самоков!". И се обади на синò си, дойдоа. Дойдоа, та го прибрая и така. Ха-ха! Беше ужас! Колко беше страшно тва изселеване, не можеш да си представиш. Ама мина сичко.

...

Стока чувахме – овце, крави, конье, прасе, кокошки. (...) Имахме големи дворòве, градини. Равно село, хубаво. Градини – големи, дворове – големи! Сичко се раждаше там! Садеше се сичко, сичко се раждаше! Къде, ем по-далече от Самоков, ама е по у ниско там. Така от секъде е заградено със баири у ниското, топличко и сичко се раждаше там.

Хр. Н.: И до последно, до изселването са си пазили адети, всичко. И сватби са се правили.

Велика Миткова: Еми, правиха се до педесе и четвърта година. Педесе и четвърта пролетта като се задигаха и вече край. Пролетта Сунгурларе заминаха.

...

Хр. Н.: А те долу педесе и трета се изнасят Калково и Долни Пасарел.

Велика Миткова: Е да, там по-рано водата дойде.

Хр. Н.: За колко време са го напълнили язовира?

Велика Миткова: Някъде докъм педесе и шеста се беше напълнил. Дълго време. Много! И после вече водата не дойде до там. Като изцеди, изтакова и водата вече не се качи до там.

Хр. Н.: Отдръпнала се е.

Велика Миткова: Да, отдръпна се. Разрежете си ябълка!

Хр. Н.: Добре, бабо, ей сегичка. Ние сме на бисквити още.

Велика Миткова: Ако! Айде.

Хр. Н.: Аз помня, че когато бяхте ходили преди няколко години до...

Велика Миткова: Да, до село. Беше се отдръпнала водата чак към Пасарел. И като отидохме до село, какво сме оставили дуварите, какво са били на къшчите, разрушени нагоре, само тва от доле, каменната зидария, дуварите стоят. И сичко - тиня. Затлачено. Обаче чешмата, чешмата, къде си ходихме за вода, стои. На сред

селото имавме друга чешма. Там се събираха.

Хр. Н.: С паметник.

Велика Миткова: Да, със паметника. Паметника беше дигнат и беше откаран тука у Ихтиман ли, у Радуил ли, у Марица ли. У Марица май. (...) И от наща чешма имаше големо корито. То беше докарано тука. Имаше една чешма тука при най-долната къща, на широкото тука. Имаше чешма и коритото беше сложено там, та тука имаше, стока имаше още. Некои хора си докарàя крави, па и ние си я докарàхме тук. Докарàхме ги! Къде да ги денеш? После ги продавàхме некъде. Та там се пòеха, стоката се пòеше там. (...) То едно каменно корито, дълго беше. Е-е-е, дълго, бая големо.

...

И така. Като дойдохме тука, па тука па брахме ядове, ама много. Па на фурните, па опашки беше за хлеб, па нема хлеб, па... Месеше се у хурните хлебо, немаше завод още за хлебо и отидеш - много народ. Колко извадат хлеб от фурната, то не може за целата опашка да стигне. Чакаш другата фурна да излезне, събере се народ и се викая „Оу, вие шишмановци ка дойдохте тука, не можеме хлеб от вас да си земеме!“. На зарзават да отидеш, пак същото беше. На плод и зеленчук. „Бу, вие шишмановци, от вас се опашки станàха!

...